

this phenomenon (the ordinance); 2) what is the internal mechanism of self-studied phenomenon; 3) what is the system of relationships studied phenomenon with other phenomena and processes of the environment.

Note factors that allow applying conceptual synergy potential political sphere: 1) significant organizational potential political sphere, which allows most (compared to other areas), to realize the objectives of the function, because the basis of the political process laid phenomenon political sphere – power; 2) under the influence of various external and internal incentive that provoke changes in the political sphere in time, it is open (mostly) and dynamic; 3) the political sphere is a nonlinear system is such that a stable and unstable stationary states. This phenomenon creates complex and diverse behavior that does not fit into a single theoretical framework and perhaps unpredictable at specific times

Panarin defines the basic methodological presumption global political prediction arising from the operation of political vision synergistic areas: 1) the principle of uncertainty of the future, which corresponds to the new post-modern scientific picture of the world; 2) the notion of bifurcation – split the flow of various processes (ways of selecting a plurality of the process) that reached a certain critical value; 3) the principle of discrete space-time, which means that at the bifurcation points formed preconditions of new conditions that give qualitatively different future.

Thus, the vision of the political aspects of life in terms of synergy deepening and futures research methodology. Straight line extrapolation of certain partial short-term trends, which were built mostly forecasts and projects of political and social transformation, giving way to constructive models is seen as the future of the entire volume of opportunities and present – as intense and crucial choice.

Key words: political scope, methodology, approaches historiological method, synergy, forecasting.

УДК 321.01: 316.462 (045)

Л. І. ЛЯСОТА

ЛЕГІТИМНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНИХ ПРОБЛЕМ

Розкриваються причини делегітимації політичної влади в Україні у перед-революційний період. На основі методології мікроінституціональної інтегративної теорії Мішлера-Роуза аналізуються фактори політичної довіри, їх зв'язок з легітимаційними процесами. Акцентується увага на інституціональних чинниках генерування політичної довіри.

Ключові слова: легітимність, політична довіра, делегітимація влади, ефективність соціально-економічної і політичної систем, соціальна справедливність.

© ЛЯСОТА Людмила Іванівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри соціології Національного авіаційного університету

Лясота Л.И. Легитимность политической власти в современной Украине: теоретические аспекты практических проблем

Разкрываються причини делегітимації політичної влади в Україні в передреволюційний період. На основі методології мікроінституціональної інтегративної теорії Мішлера – Роуза аналізуються фактори політичного довіри, їх зв'язь з легітимаційними процесами. Акцентирується увага на інституціональних факторах генерування політичного довіри.

Ключевые слова: легитимность, политическое доверие, делегитимация власти, эффективность социально-экономической и политической систем, социальная справедливость

Lyasota Lyudmyla. Political power legitimacy in modern Ukraine: theoretical aspects of practical problems

The causes of the loss of political legitimacy before the Revolution in Ukraine are considered in the article. Based on Mishler-Rose integrated micro-level institutional approach determinant factors of political trust in connection with The causes of the loss of political legitimacy before the Revolution in Ukraine are considered in the article. Based on Mishler-Rose integrated micro-level institutional approach determinant factors of political trust in connection with legitimation process are analyzed. The institutional factors of political trust building are emphasized.

Key words: political legitimacy, political trust, loss of legitimacy, socio-economic and political systems effectiveness, social justice.

Політичні події, які відбулися в кінці 2013 – на початку 2014 років в Україні, поставили дуже гостро питання про внутрішні глибинні причини системної кризи в суспільстві, одним з проявів якої стала повна делегітимація політичної влади. Ще важливішою є проблема наслідків цього процесу, адже часто науковці визнають, що криза легітимності, як падіння реальної підтримки та довіри до інститутів державної влади, призводить до якісних змін їхніх ролей та функцій, іноді до радикальних змін у політичній системі в цілому та повної дестабілізації, які мають пряму проекцію на всі основні сфери життєдіяльності суспільства – соціально-економічну, культурну, міжнародних відносин та ін.

Західні дослідники приділяють багато уваги аналізу проблемі легітимності, теоретичні основи які розроблялися М. Вебером, Д. Истоном, С. Ліпсетом, Д. Хелдоном. Вагомий внесок у розвиток концепції легітимності був зроблений також Д. Бітемом, Ю. Габермасом, М. Доганом, Ж.-Л. Кермоном, Т. Луманом, Саністебаном, Ж.-Л. Шабо та іншими дослідниками. Серед російських вчених, які досліджували певні аспекти політичної влади і легітимності, слід відзначити Т. Алексєєву, Ю. Волкова, К. Гаджієва, А.-Н. Дібірова, С. Єлісеєва, К. Завершинського, М. Ільїна, В. Ледеяєва, А. Лубсь-

кого, В. Макаренко, А. Мельвіля, А. Соловійова, Є. Реутова, А. Уфімцева, О. Фетісова, В. Чіркiна, О. Шаброва та іншими. Концептуальні засади проблеми легітимності, різні аспекти ознак її кризи у контексті вивчення громадянського суспільства та політичної довіри розглядаються в працях українських дослідників В. Андрушенка, В. Волинець, О. Бабкіної, І. Бекешкіної, Є. Бистрицького, О. Білого, О. Висоцького, Н. Дармограй, О. Дащаківської, О. Корнієвського, С. Рябова, Є. Цокура та інших.

Однак відзначимо, що вивченню проблеми делегітимаційних процесів політичної влади було приділено недостатньо уваги, особливо в сучасних трансформаційних суспільствах, і потребують більш детального та поглибленого аналізу. Для нашого дослідження важливими є концептуальні положення, розроблені у контексті аналізу взаємозв'язку політичної легітимності та довіри (П. Бурдье, Р. Даль, К. Завершинський), а також взаємозв'язку політичної легітимності із соціальною справедливістю (Дж. Роулс, Р. Нозік).

Важливішою політичною тенденцією 2010–2013 років в Україні стало зниження рівня не тільки підтримки політичних інститутів, але й загального напрямку розвитку соціально-політичної системи. 55% населення вважали, що події в Україні відбуваються у неправильному напрямку, у правильному напрямку розвитку подій були впевнені 26% і 19% своєї думки не визначили¹. Українські громадяни відчували стурбованість соціально-політичними процесами, що відбуваються, і оцінювали політичну ситуацію в країні як напружену (57,8%), та як критичну і вибухонебезпечну².

Згідно даних Європейського соціального дослідження у 2011 році Україна посіла останні місця серед європейських країн за рівнем довіри до інститутів влади³. Протягом трьох років рівень довіри Президенту, Верховній Раді та Уряду зменшився майже вдвічі (Президенту – з 32,9% у 2010 р. до 66,9% у 2013 р., ВР – з 50,4% до 76,6%, Уряду – з 43,5% до 72% відповідно)⁴. Недовіра громадян до політичних партій протягом цього періоду зросла з 60,4% у 2010 р. до 68,3% у 2013 р.⁵ Переважна більшість українців (79%) не бачила серед існуючих на теперішній час в Україні політичних партій таких, яким можна довірити владу⁶.

У 2013 р. соціологічні дослідження також зафіксували суттєве зниження рівня довіри до правоохоронних органів та судів. Так, у 2013 р. судам не довіряли 73,6% опитаних (у 2010 р. – 56,8%), міліції – 72,7% (у 2010 р. – 58,7%), прокуратурі – 70,1% (у 2010 р. – 56,4%)⁷.

Відзначимо, що причини делегітимації інститутів влади українського суспільства, мають спільну природу з подібними процесами в інших суспільствах, що трансформуються, а також пов'язані з різнорідними тенденціями суто українського походження. Найбільш важливі з них:

- загальна неефективність соціально-економічної системи (зниження рівня життя різних груп населення) та політичного державного управління;

- протиріччя між універсальними цінностями демократії та соціально-економічною і політичною практикою;

- загострення конфлікту між цінностями більшості соціальних груп та вузькокорпоративними партикулярними цінностями правлячої еліти;

- руйнування єдності та консенсусу серед елітних груп, у тому числі щодо питання стратегічного розвитку держави;

- висока ступінь бюрократизації та централізації виконавчої влади в суспільстві;

- зростання корумпованості всіх інститутів влади, зрощування з кримінальними структурами;

- невизнання громадянами правомочності процесу прийняття політичних рішень, через його непрозорість у тому числі; невідповідність цих рішень домінуючим у суспільстві уявленням про право та справедливість;

- відсутність у політичній системі дієвих механізмів та інститутів, які артикулюють та узгоджують інтереси різних соціальних груп та доводять їх до органів влади;

- загострення конфлікту національних, мовних та світоглядних ідентичностей, що призвело до сепаратистських регіональних тенденцій та загрожують цілісності держави;

- обмеження демократичних прав і свобод громадян;

- різке зростання політичного протесту населення, радикалізація форм протесту, відкриті форми незадоволення режимом, які спрямовані на руйнування існуючої влади;

- посилення використання владою силових ресурсів у політичних процесах;

- звернення існуючої влади за підтримкою до іноземних держав.

Проблема легітимації політичних інститутів обумовлена потребою у «політичній довірі», якість якої як очікування взаємного виконання обов'язків між учасниками владних інтеракцій грає важливу роль у створенні або руйнуванні інститутів публічної влади⁸.

Політична довіра може детермінуватися як культурними (екзогенними факторами), так і інституціональними чинниками (ендогенними факторами).

Джерела політичної довіри в українському суспільстві є комплексними, взаємозв'язок інституціональних і культурних факторів мають реверсивний характер. Але у період модернізації суспільства саме інституційні фактори набувають важливого значення, адже вони формують «правила гри» суспільно-політичного та економічного життя, які мають відповідати очікуванням громадян.

Емпіричні зарубіжні дослідження останніх років факторів формування та зміни політичної довіри, у тому числі у країнах, що модернізуються, свідчать, що для її формування найбільш значущою є оцінка на індивідуальному рівні політичної та економічної діяльності уряду, ніж фактор соціалізації або макропоказники реальної роботи та функціонування інститутів політичної влади. Тобто мікроінституціональні теорії надають перевагу особистісній оцінці роботи інститутів, яка визначається життєвим досвідом⁹. У відповідності до мікроінституціональної інтегративної інтерпретації політичної довіри Мішлера-Роуза стратегії укріплення довіри у громадянському суспільстві у транзитивних демократіях повинні враховувати: 1) значимість макроінституціональних ефектів, які опосередковані на мікрорівні ціннісними структурами особистості, які є продуктами національної культури і соціалізації як факторів довіри непрямої дії; 2) при визначенні управлінських стратегій укріплення довіри в громадянському суспільстві, потрібне розуміння превалювання не стільки довіри, скільки недовіри та скептицизму щодо політичних інститутів (більшої частини населення); 3) політичному менеджменту потрібно виходити з різної природи міжособистісної та політичної довіри¹⁰. Політична довіра не пов'язана з міжособистісною, яка формується у процесі соціалізації, і залежить від позитивної оцінки громадянами дій нових режимів по забезпеченню справедливості і свободи.

Загальними найбільш важливими індикаторами факторів політичної довіри є індивідуальне суб'єктивне сприйняття:

- 1) економічної ефективності та зростання добробуту населення;
- 2) ефективності державного управління;
- 3) ступеня корупції у суспільстві;
- 4) ступеня політичної свободи (свободи слова, зокрема);
- 5) ступеня соціально-політичної справедливості дій політичних інститутів;

б) забезпечення у рамках діючих інститутів структури впливу кожного громадянина на її функціонування.

Соціологічні дані останніх років свідчать про те, що кожний з цих показників крізь призму особистого індивідуального ставлення не відповідав очікуванням громадян щодо побудови демократичної, правової, соціальної держави і став чинником падіння політичної довіри, що призвело до інституціональної делегітимації влади. Як справедливо зазначає Т. Парсонс, для розуміння і підтримки легітимності особливе значення мають два аспекти. Це відповідність політичних інститутів очікуванням індивідів (соціальний рівень) та нормативно-ціннісним зразкам (культурний рівень)¹¹.

Аналізуючи чинник економічної ефективності формування довіри через її оцінку громадянами, відзначимо, що, 71% населення вважали ситуацію в країні такою, що змінилася на гірше, у тому числі, на рівні економічного становища України (66,5%), добробуту родини (50,6%), в оплаті праці (49,4%), на рівні цін та тарифів –73,4%¹². Так, соціологічні дані свідчать, що за три роки (2010-2013рр.) збільшилася частка людей, які вважають себе бідними і злиденними, вперше з 2000 р. подолавши 50-відсотковий бар'єр. Відповідно зросла частка тих, хто не задоволений своїм життям, до 45,6% при 39,7% у 2010 р. При цьому, якщо у 2010 р. на покращення найближчого року сподівалось 30,6%, а не сподівалось 26, 1% населення, то у 2013 р. таких було вже лише 12, 1% і майже 60% відповідно. Водночас скоротилась чисельність тих, хто вважає, що хоча «жити важко, але терпіти можна» (з 53,4% до 46,8%) і, навпаки, стало більше людей, які вважають, що «терпіти наше становище вже неможливо», – з 29,8% до 33,5%¹³. Ці показники свідчать, що «покращення життя», про яке декларувала влада не відбулося. Безперечно це є джерелом інституціонального скептицизму і значно вплинуло на зниження легітимності владних структур.

С.М. Липсет визначає легітимність як якість політичної системи, її «здатність підтримувати віру населення і соціальних груп в те, що існуючі політичні інститути найбільшою мірою відповідають даному суспільству»¹⁴, і пов'язує її з ціннісною динамікою розвитку соціальних інститутів. Але на думку наших співвітчизників діюча влада втратила свою ефективність і не вирішувала основні проблеми, пов'язані зі стратегічними пріоритетами розвитку країни, у питаннях відстоювання загальнонаціональних інтересів (так вважають 68,9% опитаних громадян), вирішення проблем цілісності «злагоди-єдності» (68,4%). Понад 82% населення України були впевне-

ні, що влада зовсім не вирішує, а лише робить вигляд для видимості, що вирішує проблему підвищення добробуту населення та зменшення нерівності¹⁵. При цьому відзначимо, що проблема ступеня контролю за обраною владою та діяльністю владних інститутів на рівні свідомості населення уявлялася практично неможливою (76,5% людей не бачили жодної можливості це зробити)¹⁶. Тобто у суспільстві є практично відсутнім зворотній зв'язок «влада-суспільство». Результати дослідження, проведеного GfK Ukraine у серпні 2013 року свідчать, що у 41% громадян чинна українська влада викликала абсолютну байдужість. Більш того, у 27% українців за останні чотири роки з'явилися такі негативні відчуття до влади як ненависть, презирство, роздратування¹⁷.

Сьогодні у всьому світі, у тому числі в демократичних країнах, корупція є серйозною проблемою, яка потребує вирішення. Але в нашому суспільстві вона стала одним з поширених явищ, яка охопила всі сфери життя, що призводить до руйнації моральності суспільства і базових цінностей, деформації поля політичної конкуренції, легітимності влади в очах громадян. У в цьому процесі задіяні практично вся політико владна вертикаль, силові структури, і пересічні громадяни. Згідно з даними дослідження, проведеного у 2013 р., 26% опитаних вважають, що хабарі – «це вже норма нашого життя» (і ця мотивація зросла порівняно з 2009 роком на 5%). На думку 35% населення, люди дають хабарі тому, що «так простіше і легше вирішити їхні проблеми», причому порівняно з даними 2009 року такі умонастрої зросли на 13%. Лише 19% – стільки ж, як і у 2009 році – відповіли, що «люди дають хабарі тому, що з них цього вимагають. На складність і заплутаність законодавства послалися 7% опитаних (у 2009 році – 3%), а на вдячність чи на бажання мати те, що не належить за законом, послалися лише 3% і 4%¹⁸.

З 2010 по 2013 роки роки з'явилися тенденції зміцнення вертикалі влади, посилення правового волюнтаризму з боку посадовців, який призводив до їх безкарності, що порушувало основні уявлення населення про соціальну рівність перед законом та справедливість. Громадяни відзначали, що ситуація в країні погіршилася у сферах дотримання прав і свобод (52%), дотримання свободи слова (45%), дотримання законності державними службовцями (51%), та загалом у рівні демократії (49%)¹⁹. Цікавими є дані експертного опитування журналістів щодо свободи слова в країні, яке проводилося фондом «Демократичні ініціативи». Стан свободи слова в Україні опитані журналісти оцінили в 3,8 бала за 10-бальною шка-

лою. Порівняно з 2012 роком оцінка стану свободи слова знизилася (в 2012 році – 4,5 бала) і відповідала рівню 2010 – 2011 років (у 2011 році – 3,7 бала, у 2010 році – 3,6 бала). У 2007 та 2009 роках експерти оцінювали стан свободи слова в 5,9 бала, а в 2005 році у 7 балів. Переважна більшість експертів вказала, що формально цензури в Україні немає, але реально вона існує. Серед основних чинників, які заважають забезпеченню свободи слова та преси в Україні, журналісти зазначили позицію власників ЗМІ, які використовують їх для забезпечення власних інтересів, та економічну неспроможність ЗМІ. Основні загрози для свободи слова та медіа в Україні журналісти вбачали в економічній залежності ЗМІ, відсутності відповідальності за порушення їхніх прав і в перешкоджанні професійній діяльності. Загрозами, як видзначали журналісти, є й низька професійна солідарність і самосвідомість журналістів, а також – Партія регіонів і Віктор Янукович²⁰.

Поняття справедливості є центральною категорією, навколо якої організуються такі системи, як право і політика у всіх її проявах і аспектах. Порушення справедливості, яка розуміється як повага до прав людини, ставить під загрозу легітимність влади. Оцінюючи з власного життєвого досвіду чи є суспільство, в якому живуть громадяни справедливим (респонденти обирали відповідь з п'яти позицій – від «зовсім несправедливе» до «дуже справедливе») 37,2% респонденти визнали його як зовсім несправедливе, поруч на другому місці розмістили свою позицію 35,9%. Тобто 73,1% громадян визнали теперішнє суспільство несправедливим. При цьому всього лише 0,3% опитаних оцінили його як «дуже справедливе» (до цієї відповіді близько розташовані ще 3,4%). Десь 23% відповідей займали середню сходинку між основними запропонованими позиціями²¹. Несправедливість дій політичної влади пов'язують, першу чергу, з її аморальністю, розповсюдженням непотизму, відсутністю державницького мислення та використання наданих народом повноважень для особистого збагачення та захисту вузькокорпоративних групових інтересів. Так, велика кількість українців вважали, що силові структури нашої країни – прокуратура, міліція, СБУ, суди, які покликані дбати про національні інтереси України та її народ, насправді служать будь-кому, хто заплатить (прокуратура – 42,5%, міліція – 49,1% суди – 55,5%); депутатам, керівникам органів влади, Президенту (всього біля 40–50%). І лише 4–5% серед опитаних думають, що ці структури піклуються про громадян України²².

Українські громадяни впевнені, що всі високі пости в органах державної влади на загальноукраїнському рівні (75,7%), на рівні області (65,9%), міста чи району (65,6%) люди отримують завдяки сімейним зв'язкам, а не професійним якостям. Тому майже 80% опитаних вважають, що «сімейність» на державних посадах потрібно заборонити законом і ще стільки ж згодна з тим, що державним службовцям, народним депутатам та їх найближчим родичам має бути заборонено мати грошові рахунки та нерухомість за кордоном²³.

Англійський дослідник Д.Бітем вважає, що влада може бути легітимною за трьох умов: 1) вона повинна здійснюватися у суворій відповідності з встановленими правилами, які втілені або в офіційно прийнятих законах, або неписаних нормах; 2) ці правила повинні бути визнані у якості обов'язкових всіма – і тими, хто керує, і тими, ким керують; 3) з боку суспільства не повинно бути ніяких ознак того, що воно докорінно не згодне з даним режимом²⁴. На жаль, але об'єднуючим фактором людей у нашому суспільстві стали невдоволеність владою, спільні труднощі життя, страх перед майбутнім, а не спільна історія, територія, національна належність або національна ідея побудови держави²⁵.

Подібна динаміка не може не породжувати проблему легітимації політичної влади. Тому виникнення форм радикального протесту населення, феномен Майдану, конфліктність політичних та національних ідентичностей є закономірною реакцією на інституціональну неефективність політичної влади і свідчить про кризу її легітимності, яка також доповнюється культурними чинниками політичної недовіри, яка успадкована від радянських часів.

Таким чином, легітимність заснована на здатності двох суб'єктів політичної комунікації – владних інститутів та акторів соціального рівня винаходити та встановлювати у якості обов'язкових критерії ефективності влади та оцінювати її конкретні дії, які або відповідають, або не відповідають даним критеріям. Необхідний деякий баланс соціальних очікувань суспільства та реальних дій та рішень, які здійснюються та приймаються владними інстанціями²⁶.

У зв'язку з цим основні стратегії щодо генерування політичної легітимності та довіри полягають у площині нарощування ефективності політичної та економічної систем, які спрямовані на реалізацію принципу соціальної справедливості. Країні необхідний комплекс реформ, спрямованих на:

– реалізацію економічної політики, яка забезпечуватиме перспективи підвищення добробуту населення та меншу ступінь залежності від іноземних держав;

– повне пережавантаження політичної влади, яка б передбачала «прозорість» прийняття політичних рішень на всіх рівнях, професіоналізм та оперативне реагування на зміну суспільних пріоритетів. Посилення суспільного контролю за державним управлінням.

– викорінення корупціоністських практик у всіх сферах життєдіяльності суспільства, у першу чергу, в політичній (відокремлення влади від бізнесу). Суспільство вимагає морального оздоровлення і потребує нових політичних лідерів з такими якостями як «некоруптованість» (47,7%), чесність (50,1%), готовність насправді захищати інтереси простих людей (47,8%) На думку населення, вони можуть з'явитися як з вже існуючих політичних партій, де вони були не на перших ролях (27%), та з нових політичних сил (25%)²⁷.

– забезпечення захисту демократичних прав і свобод громадян України; впровадження задекларованих демократичних нормативно-правових цінностей у соціально-політичну практику;

– вироблення курсу стратегічного розвитку держави на основі національних інтересів та проведення широкої інформаційно-просвітницької роботи серед населення.

1. 2013-й: політичні підсумки і прогнози (загальнонаціональне й експертне опитування) [Електронний ресурс] // Сайт Фонду Демократичні ініціативи. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/2013-i-politichni-pidsumki-i-prognozi-zagalnonacionalne-i-ekspertne-opituvannja.htm> Дослідження проведене Фондом «Демократичні ініціативи імені Лька Кучеріва» та соціологічною службою Центру Разумкова з 20 по 24 грудня 2013 року. Опитано 2010 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України. Теоретична похибка вибірки – 2,3

2. *Українське суспільство 1992-2013. Стан і динаміка змін. Соціологічний моніторинг* / за ред. д. В. Ворони, М.Шульги. – К. : Інститут соціології НАН України, 2013. – С. 465.

3. *Перспективи модернізації в Україні і тенденції змін суспільної свідомості*, Круглий стіл, Прес-реліз, 11.02.13 [Електронний ресурс] // Сайт Фонду Демократичні ініціативи. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/events/perspekizacnoi-vidomosti.htm>

4. *Українське суспільство 1992–2013. Стан і динаміка змін. Соціологічний моніторинг* / за ред. В.Ворони, М.Шульги. – С. 481-482.

5. Там само. – С. 483.

6. Там само. – С. 457.

7. Там само. – С. 480-481

8. *Завершинский К.Ф.* «Политическое доверие»: как символический источник социальных изменений в политических сетях [Електронний ресурс] / Завершинский К.Ф. – Режим доступу : <http://www.ngw.spbu.ru/ru/node/194>

9. *Лукин В.Н.* Политическое доверие в современном гражданском обществе: культурологические и институциональные модели [Електронний ресурс] / Лукин В.Н. – Режим доступа : <http://credonew.ru/content/view/500/30/>;

В. *Мишлер* Каково происхождение политического доверия? Опыт посткоммунистических обществ. [Електронний ресурс]. / В. Мишлер, Р. Роуз. – Режим доступу : <http://dialogs.org.ua/ru/cross/page/10811.html>

10. *Лукин В.Н.* Цит. работа.

11. *Реутов Е.В.* Общество и власть. Кризис легитимности? [Електронний ресурс] / Реутов Е.В. – Режим доступу :

http://ecsocman.hse.ru/data/839/836/1219/010_Reutov_82-88.pdf **12.** 2013-й: політичні підсумки і прогнози (загальнонаціональне й експертне опитування) [Електронний ресурс] // Сайт Фонду Демократичні ініціативи. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/2013-i-politichni-pidsumki-i-prognozi-zagalnonacionalne-i-ekspertne-opituvannja.htm> **13.** Ворона В. Соціальні загрози і соціальний потенціал реалізації інтересів народу України / В. Ворона // Українське суспільство 1992-2013. Стан і динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за В. Ворони, М. Шульги. – К. : Інститут соціології НАН України, 2013. – С. 5. **14.** *Lipset S.M. Political Man. The Social Bases of Politics.* Expanded Edition. Baltimor, 1981. – P. 82. **15.** Українське суспільство 1992–2013. Стан і динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – С. 452. **16.** Там само. – С. 455. **17.** *Опитування: українці стають більш байдужими до влади* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/News/91062> **18.** *Якість надання адміністративних послуг: оцінка населення. Оцінки діяльності центрів надання послуг у 10 містах України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/jakist-n-mistah-ukraini-.htm> Дослідження проводилося Фондом «Демократичні ініціативи ім. Лька Кучеріва» та Київським міжнародним інститутом соціології на замовлення Центру політико-правових реформ та за фінансової підтримки Європейського Союзу. **19.** 2013-й: політичні підсумки і прогнози (загальнонаціональне й експертне опитування) [Електронний ресурс] // Сайт Фонду демократичні ініціативи. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/2013-i-politichni-pidsumki-i-prognozi-zagalnonacionalne-i-ekspertne-opituvannja.htm> **20.** *Стан свободи слова в Україні: загальнонаціональне й експертне опитування* [Електронний ресурс] // Сайт Фонду Демократичні ініціативи. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/fiwivirvihvirhvuhv.htm> Фонд «Демократичні ініціативи імені Лька Кучеріва» з 22 травня по 3 червня 2013 року провів опитування журналістів Усього було опитано 52 журналісти: 30 із Києва та 22 з інших регіонів. Опитування здійснено коштом Національного Фонду підтримки демократії (США). **21.** Українське суспільство 1992-2013. Стан і динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – С. 531. **22.** Там само. – С. 453-454. **23.** Там само. – С. 464. **24.** *Дибиров А.–Н.З. Теория политической легитимности: курс лекций / Дибиров А. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2007. – С. 28.* **25.** Українське суспільство 1992-2013. Стан і динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. – С. 528. **26.** *Реутов Е.В. Общество и власть. Кризис легитимности?* [Електронний ресурс]. / Реутов Е.В. – Режим доступу : http://ecsocman.hse.ru/data/839/836/1219/010_Reutov_82-88.pdf **27.** *Громадський сектор і політика: взаємодія, нейтралітет чи боротьба? Загальнонаціональне та експертне опитування* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/gromadskii-sektor-i-politika-vzajemodija_-neitralitet-chi-borotba_-zagalnonacionalne-ta-ekspertne-opituvannja.htm

Liyasota Lyudmyla. Political power legitimacy in modern Ukraine: theoretical aspects of practical problems

The causes of the loss of political legitimacy before the Revolution in Ukraine are considered in the article. Based on the Mishler-Rose integrated micro-level institutional approach determinant factors of political trust in connection with legitima-

tion process are analyzed. It is emphasized that sources of political trust in the Ukrainian society has an integrated character, interrelation of institutional and cultural factors are reversible. But the attention is focused on the institutional factors of generation of political trust, as during the modernization of society they get importance because form “rules of the game” of socio-political and economic life which have to meet citizens’ expectations.

The author divides the conclusions, which have been made in the micro-level institutional approach, that personal estimation of the work of institutions, which is defined by life experience, becomes important while forming political trust. Political trust is not related to interpersonal, which is formed in the socialization process, and depends on the positive assessments by citizens of actions of the new modes for ensuring justice and freedom.

In general the most important indicators of factors of political trust are the individual subjective perception of economic efficiency and growth of welfare of the population; efficiency of public administration; extent of corruption in society; degree of a political freedom (freedom of speech, in particular); degree of socio-political justice of actions of political institutes; providing within the operating institutes the structure of influence of each citizen on its functioning.

Analyzing the data of the sociological researches conducted in 2010-2013, the author concluded that each of these indicators through a prism of the personal individual relation didn’t answer to expectations of citizens concerning creation of the democratic, constitutional, social state and became a factor of decreasing of political trust that led to institutional delegitimation of the power.

Violation of the justice, understood as respect of human rights, threatened the legitimacy of power. Injustice of actions of the political power associated primarily with its immorality, distribution of a nepotism, absence of the state thinking and use of the powers conferred by the people for personal enrichment and protection of the corporate group interests. Therefore the emergence of forms of a radical protest of the population, the phenomenon of Maidan, conflict of political and national identities is the natural reaction to an institutional inefficiency of political power and testifies to crisis of its legitimacy which is also supplemented with cultural factors of political distrust which was inherited from Soviet period.

It is argued the necessity of some balance of the social expectations of society, the real actions and decisions which are carried out and accepted by power instances. In this regard the main strategy for generation of political legitimacy and trust lies in the plane of accumulation of efficiency of political and economic systems which are directed on realization of a principle of social justice. The country requires the complex of reforms aimed at implementation of economic policies that provide prospects for improving welfare, an absolute replacement of political power that would provide “transparency” of policy-making at all levels, accountability, governance, eradication of corruption practices in all areas of society, providing defense of democratic rights and freedoms of citizens of Ukraine, development of strategic course of the state on the basis of national interests and realization the general information and educational work among the population.

Key words: political legitimacy, political trust, loss of legitimacy, socio-economic and political systems effectiveness, social justice.